

AKTUÁLNÍ SITUACE V DODRŽOVÁNÍ HYGIENY RUKOU V ORDINACI ZUBNÍHO LÉKAŘE

HAND HYGIENE IN DENTAL PRACTICE: CURRENT SITUATION

EVA SEDLATÁ JURÁSKOVÁ¹, IVANKA MATOUŠKOVÁ²

¹Univerzita Palackého v Olomouci, Ortodontické oddělení Kliniky zubního lékařství, Olomouc

²Univerzita Palackého v Olomouci, Lékařská fakulta, Ústav preventivního lékařství, Olomouc

SOUHRN

Provádění a dodržování hygieny rukou při poskytování zdravotní péče je různé a odvislé od typu oddělení. Obecně se uvádí, že je nízké.

Autorky ve své práci uvádějí aktuálně získané informace o dodržování metodického návodu „Hygieny rukou při poskytování zdravotní péče“. Epidemiologické šetření bylo provedeno jednorázově formou anonymního dotazníku v celkovém počtu 54 dotázaných. Nejvíce překvapilo zjištění, že dva zubní lékaři se soukromou praxí si ruce před a po použití jednorázových nesterilních rukavic nemýjí ani nedezinfikují.

Za vysoce pozitivní považujeme zjištění, že zubní lékaři v soukromých zubních ordinacích v 88,89 % používají k dezinfekci rukou dezinfekční přípravky na bázi alkoholu. Na klinice zubního lékařství, která spadá pod dohled ústavního hygienika, jsou dezinfekční prostředky na ruce ve 100 % na bázi alkoholu.

Klíčová slova: hygiena rukou, lékařství zubní, antiseptika

SUMMARY

Implementation and compliance with hand hygiene in health care is varied and depends on the specific practice in question. Generally, it is reported as being of poor standard.

The authors quote current knowledge about compliance with policy guidelines “Hand hygiene in health care”. Epidemiological investigation was carried out by a single anonymous questionnaire survey with 54 respondents. The most surprising finding was that two dentists in private practice failed to wash and disinfect their hands prior to and after use of disposable non-sterile gloves.

We consider it highly positive that dentists in private dental surgeries used alcohol-based disinfectants to wash their hands in 88.89% of cases. In one dental clinic, which is supervised by a constitutional Hygienist, all employed hand disinfectants are alcohol-based.

Key words: hand hygiene, stomatology, antiseptic agents

Úvod

Péče o ruce z důvodů prevence přenosu infekčního agens mezi pacienty a ochrany zubního lékaře před infekcí je velmi důležitá. K jejich mikrobiální kontaminaci dochází kontaktem a bioaeroselem při ošetřování pacienta. Proto je nezbytné dodržovat efektivní metody osobní hygieny a péče o ruce. Existuje řada studií a doporučení Světové zdravotnické organizace, které uvádějí optimální postupy hygieny rukou ve zdravotnických zařízeních (1–3). Aktuálně platná legislativa České republiky specifikuje, kdy je zdravotnický pracovník povinen si ruce mýt a dezinfikovat (4).

V odborné literatuře se uvádí, že stupeň „compliance“ při dodržování hygieny rukou v ordinaci zubního lékaře je mezi 16–81 % (2), s průměrnou hodnotou 40 % (1). Existuje řada faktorů, které jsou uváděny jako důvod pro nedostatečné provádění hygieny rukou při poskytování zdravotní péče, např. nedostatek času během výkonů u pacienta, poškození kůže rukou v souvislosti s používáním antiseptik atd.

V naší studii jsme formou anonymního dotazníku chtěli zjistit aktuální stav provádění hygieny rukou v ordinaci zubního lékaře.

Soubor a metodika

Celkový počet probandů v epidemiologické studii byl 54, 36 zubních lékařů se soukromou praxí a 18 zubních lékařů, zaměstnanců Kliniky zubního lékařství Lékařské fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Účastníkům šetření byl předložen anonymní dotazník, který obsahoval 8 otázek: délka praxe (do 10 let, 11–20 let a více než 20 let), k hygienickému mytí rukou používán tekutý mycí přípravek (ano/ne), k hygienické dezinfekci rukou používán alkoholový dezinfekční přípravek (ano/ne), používání jednorázových nesterilních rukavic (latexové, polyvinylkové, nitrilové, žádné), provádění výměny rukavic po každém pacientovi (ano, ne, občas, pouze dezinfekce rukavic), zjištěná přecitlivělost na alkoholový dezinfekční přípravek, latex (ano/ne), zda je po-

užíván regenerační přípravek na ruce (ano/ne), zda výskyt nemocničních infekcí souvisí s dodržováním hygieny rukou při poskytování zdravotní péče. Pouze poslední dotaz byl teoretického charakteru, zbývající měly informovat o aktuálním stavu dodržování hygieny rukou při poskytování zdravotní péče v ordinacích zubních lékařů, jak soukromých praxí, tak státních zdravotnických zařízení.

Výsledky

Sledovaný soubor měl celkem 54 dotázaných, z toho bylo 36 zubních lékařů se soukromou praxí a 18 zubních lékařů ze státního zdravotnického zařízení. Nejvíce zubních lékařů (29) bylo ve skupině s praxí do 10 let, následovala skupina s praxí delší než 21 let (14) a 11 zubních lékařů bylo s délkou praxe 11–20 let. Počty zubních lékařů podle délky praxe ve skupině „soukromá praxe“ a „klinika“ jsou uvedeny na obr. 1.

Tekutý mycí přípravek k hygienickému mytí rukou používá 30 (83,33 %) zubních lékařů se soukromou praxí. Zbývajících 6 zubních lékařů jej nepoužívá, 4 z nich patří podle délky praxe do skupiny s praxí delší než 21 let. Ve skupině lékařů státního zdravotnického zařízení je ve 100 % používán tekutý mycí přípravek k hygienickému mytí rukou. Tato skutečnost vyplývá z působení ústavního hygienika.

K hygienické dezinfekci rukou je používán alkoholový dezinfekční přípravek u 32 (88,89 %) dotazovaných zubních lékařů se soukromou praxí. Pouze 4 (11,11 %) zubní lékaři se soukromou praxí jej nepoužívají. Je zajímavé, že dva z nich patří podle délky praxe do skupiny 1–10 let. Zubní lékaři státního zdravotnického za-

řízení i v tomto případě ve 100 % používají k hygienické dezinfekci rukou alkoholový dezinfekční přípravek.

Používání regeneračního přípravku na ruce uvedlo 24 (66,67 %) zubních lékařů se soukromou praxí a jen 10 (55,56 %) zubních lékařů státního zdravotnického zařízení. Regenerační přípravek na ruce nepoužívá přibližně stejné množství zubních lékařů v obou skupinách (13,89 % a 16,67 %).

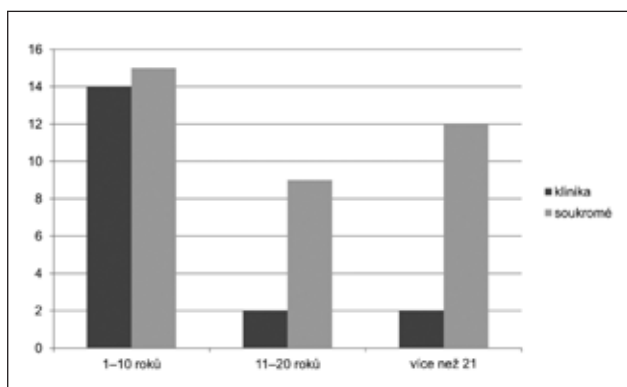
Přecitlivělost na používané přípravky pro hygienické mytí nebo hygienickou dezinfekci rukou uvedlo 5 (9,26 %) zubních lékařů z celého sledovaného souboru. Rovněž 5 zubních lékařů uvedlo přecitlivělost na latex a talem.

Za vysoce pozitivní považujeme zjištění, že mezi dotazovanými zubními lékaři není žádný, který by nepoužíval při ošetření pacienta jednorázové nesterilní rukavice. Zastoupení používaných rukavic podle druhu materiálu v obou skupinách je uvedeno na obr. 2. Výměnu jednorázových nesterilních rukavic mezi jednotlivými ošetřovanými pacienty uvedlo 28 (77,78 %) zubních lékařů, 6 rukavice mění občas a jeden rukavice nemění a jeden rukavice rovněž nemění, ale mezi ošetřením jednotlivých pacientů si rukavice dezinfikuje. Oba tito zubní lékaři patřili do skupiny s praxí delší než 21 let. Toto vše u zubních lékařů se soukromou praxí. Zubní lékaři státního zdravotnického zařízení ve 100 % používají pro každého nového pacienta nový pár jednorázových nesterilních rukavic.

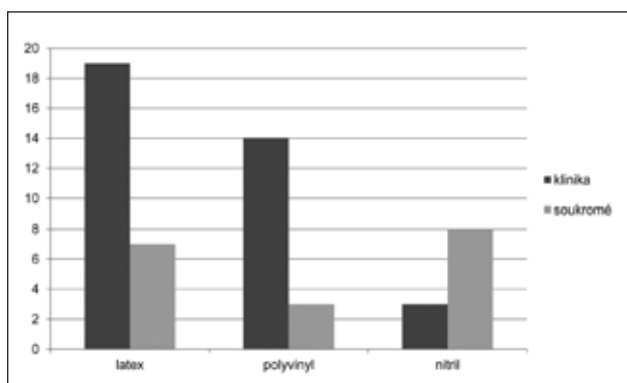
Všichni dotázaní zubní lékaři jsou si vědomi, že hygiena rukou má souvislost s výskytem nemocničních infekcí. Pouze jeden z dotázaných uvedl, že pracuje na ambulanci. Pravděpodobně předpokládá, že nemocniční infekce může vzniknout pouze v souvislosti s pobytem na lůžkovém zařízení.

Závěr

- Tekutý mycí přípravek k hygienickému mytí rukou používá 30 (83,33 %) zubních lékařů se soukromou praxí,
- alkoholový dezinfekční přípravek k hygienické dezinfekci rukou používá 32 (88,89 %) zubních lékařů se soukromou praxí; pouze 4 (11,11 %) jej nepoužívají; dva z nich patří podle délky praxe do skupiny 1–10 let,
- zubní lékaři státního zdravotnického zařízení ve 100 % používají tekutý mycí přípravek k hygienickému mytí rukou a rovněž ve 100 % alkoholový dezinfekční přípravek k hygienické dezinfekci rukou – dohled ústavního hygienika,
- za vysoce pozitivní považujeme zjištění, že všichni dotázaní zubní lékaři při ošetření pacienta používají jednorázové nesterilní rukavice; jen 28 (77,78 %) zubních lékařů se soukromou praxí mění jednorázové nesterilní rukavice mezi ošetřením jednotlivých pacientů; zubní lékaři státního zdravotnického zařízení ve 100 % používají pro každého nového pacienta nový pár jednorázových nesterilních rukavic,
- přecitlivělost na používané přípravky pro hygienické mytí nebo hygienickou dezinfekci rukou uvedlo 5 (9,26 %) zubních lékařů z celého sledovaného souboru; 5 zubních lékařů uvedlo přecitlivělost na latex a talem,

Obr. 1. Zastoupení zubních lékařů podle délky praxe.

Obr. 2. Zastoupení používaných rukavic podle druhu materiálu.

- všichni dotázaní zubní lékaři si uvědomují, že hygiena rukou má souvislost s výskytem nemocničních infekcí.

Jsme si vědomy, že dotazované soubory jsou soubory malých čísel. Stupeň „compliance“ je uváděn mezi 16–81 % (2). Zjištěné hodnoty v této studii přesáhly hodnotu 80 %. Výsledky šetření ukázaly, že u zubních lékařů se soukromou praxí jsou dodržovány pokyny, které vyplývají z Metodického návodu: „Hygiena rukou při poskytování zdravotní péče“. Jednotlivé zjištěné nedostatky je nutné řešit ve spolupráci s příslušnými pracovníky krajských hygienických stanic.

LITERATURA

- Pittet D. Improving compliance with hand hygiene in hospitals. *Infect Control Hosp Epidemiol.* 2000 Jun;21(6):381-6.
- Myers R, Larson E, Cheng B, Schwartz A, Da Silva K, Kunzel C. Hand hygiene among general practice dentists: a survey of knowledge, attitudes and practices. *J Am Dent Assoc.* 2008 Jul;139(7):948-57.

- World Health Organization. WHO guidelines on hand hygiene in health care: a summary. Geneva: WHO; 2009.
- Ministerstvo zdravotnictví ČR. Metodický návod - hygiena rukou při poskytování zdravotní péče. *Věstník MZ ČR.* 2012;částka 5:15-21.

Došlo do redakce: 5. 4. 2013

Přijato k tisku: 4. 6. 2013

*MUDr. Eva Sedlatá Jurásková
Lékařská fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
Klinika zubního lékařství, ortodontické oddělení
Palackého 12
772 00 Olomouc
E-mail: EJuraskova@seznam.cz*